

Novel·la

El realisme psicològic d'Eça de Queiroz

■ Ramon Pla i Arxé

El protagonista de la novel·la es diu Carlos da Maia, té uns vint-i-set anys, és seductor, ric, aristòcrata, i, per incrementar el seu atractiu amb un toc de positivisme francès, treballa en la recerca i en la pràctica mèdiques per a les quals s'ha preparat a la Sorbona. Però Carlos -i aquest és el nucli de l'argument- no podrà ser feliç, perquè la seva família està marcada per una antiga culpa que li impossibilita casar-se amb la dona que estima. L'espai de l'acció és Lisboa i, més exactament, la classe social hegemònica, decadent i frívola, a l'època de Lluís I.

Aquests són els tres principals atractius d'*Els Maia* (1888): la sintonia que suscita un heroi positiu condemnat sense culpa per un pecat familiar, la intriga que estimula el misteriós passat dels Maia i que voreja, no sense ironia, el fulletó, i l'interès històric d'un magnífic fris de la societat portuguesa entre el 1800 i el 1886.

Aquests tres ingredients, de fet, es juxtaposen sense arribar a integrar-se en una estructura que en reveli les analogies. Això suc-

José Maria Eça de Queiroz (1845-1900) està considerat el millor escriptor realista portuguès del segle XIX, sobretot, gràcies a la novel·la 'Els Maia'

Els Maia

J. M. Eça de Queiroz
Traducció: Manuel Lobo
Epíleg: Pere Comellas
Editorial Funambulista
Barcelona, 2008
Preu: 20,95 euros
Pàgines: 768

■ 'Els Maia' és una obra important per conèixer el narrador més rellevant de la literatura portuguesa del XIX

1 2 3 4 5

ceiria, per exemple, si la fi dels Maia hagués estat pensada com a símptoma de tota la seva classe social. Però el personatge no està construït amb aquella fatalitat negativa dels que són engolits pels vendavals de la història. Al contrari, el realisme psicològic d'Eça de Queiroz fa de Carlos un personatge serè que sobreviu a les tempestes amb l'única excepció de la reacció, inicialment atordida, davant de l'incest involuntari a què l'han conduït les faltes dels altres. És el realisme, doncs, i no el naturalisme, el que inspira el relat.

Retratista minucios, excel·lent

El tercer factor -el social- troba en Eça de Queiroz un retratista, minucios i matisat, excel·lent: *Els Maia* és un gran retaule de la societat lisboeta en què els personatges -i n'hi ha dotzenes- opinen sobre política, literatura -sarcàstic amb el romanticisme residual- o les relacions socials, tensades per la confrontació entre actituds conservadores i un regeneracionisme només gestual. Un fris, d'altra banda, narrat sempre des de la perspectiva dels personatges -especialment, Carlos- en un ús impecable del punt de vista. Del conjunt se'n desprèn un evident pessimisme -atenuat en la darrera escena- associat, com era habitual a l'època, a la decadència de la nació. En qualsevol cas, *Els Maia* és una obra important per conèixer el narrador més rellevant de la literatura portuguesa del XIX i és una sort poder-lo llegir, ara, en català.*

JOCNOU

La tercera dimensió

EMILI TEIXIDOR

“Si perdem la tercera dimensió de les coses, espiritual, divina o intel·lectual, és normal que sentim angoixa. Perquè no es pot viure només en dues dimensions. Els messianismes són falsos”. Són paraules del teòleg i filòsof Raimon Panikkar, recollides per Antoni Bassas a *El matí amb Raimon Panikkar* (Proa), que recull els millors moments de les intervencions del professor indi-català al programa matinal del periodista, amb temes que van de la corrupció a la neteja ètnica a Sèrbia, del descens de la política a la figura del Papa i al comentari de la pregunta que es va fer Benet XVI en la visita al camp d'extermini d'Auschwitz: on era Déu quan el mal imposava la seva llei

en aquest lloc d'horror i de crim contra la humanitat.

El llibre interessarà a molts lectors que busquen respostes serioses i raonades a tot de problemes que ens preocupen i que ens angoixen dia rere dia i que apareixen a les primeres planes de tots els diaris. El llibre és també un testimoni de periodisme responsable, de la pedagogia que es pot fer -i en alguns casos es fa- des dels mitjans de comunicació. Ens queixem sovint de la frivolidat i de la superficialitat que es fa d'unes eines educatives tan importants com són la ràdio, els diaris i la televisió. Per això, quan apareixen reculls com

aquest, resum d'un espai que va més enllà de la simple informació o divertiment, cal saludar-lo i apreciar-lo, no només com a exemple de pedagogia social, sinó com a eina útil, que els lectors aprofitaran per trobar orientació, consol, reflexió..., paraules sàvies més enllà dels tòpics suats del que es considera políticament o religiosament correcte.

No sé, ni ens interessa, si Panikkar parla des de l'estricta observança, i més aviat diria que no, però les paraules que diu tenen un dring de sinceritat i de maduresa que ens arriba molt endins. Quan parla de colonialisme teològic, de la diferència entre solitud i soledat, de la

impossibilitat d'exigir a la gent que tingui comportaments ètics si els poders públics no asseguren la dignitat humana, de la competitivitat com a sinònim de guerra, de la religió com a font de joia perquè pugui ser considerada religió, de com els codis penals estan escrits només en dues dimensions i per això no solucionen gairebé res perquè els manca la tercera dimensió que vola sobre les barreres i salva totes les dificultats..., tot això i mil punts més, Panikkar ens dona material per reflexionar i millorar la condició humana. I Antoni Bassas, amb les preguntes pertinents, sap treure el suc a una font de pensaments nets i regeneradors.*